

מסורת הש"ם

א) נקמן קו. קט.א.
ב) כמכות עט.א. ז"ל
ג) דאמר ר"י אמר רב חסדא וכן הוא בכמכות פ. ווע"י
ד) טוס' יצמות קו. ד"ה דלי', כמכות פ': ונע"ש
ה) טוס' יצמות קו. ד"ה דלי', כמכות פ': ונע"ש

תורה אור השלם
1 והשביעית תשמטנה תטשנה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה בן תעשה לבמרך ליתרך:
שמות כג יא
2 וקאם שאון בעמך וכל מבצרך יושד כשד שלמן בית ארבלא ביום מלחמה אם על גנים רשקה:
הושע יד יד

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה וכלם וכו' דנשני ששמעו בו שמת וכו' וננטושים דלא שמעו בו שמת לא:

הגהות הגר"א

א) רש"י ד"ה השתא כו' ויטול הכל. י"ב ע"י תוס' ד"ה וכלן ועמ"ס רעיו כח"ט ס' יפה ס"ק י:

מוסף רש"י

אפקעתא דמלכא. המלך ביטל מלוכהו (דקמן קו. ע"ש). מה שהוציא. אם גירשה (כתובות עט.). אשתו קטנה. יתומה שהשאטה אמה ואחיה יכולה למאן. כמוציא על גבסי אחרדמי. ואם מילאה בו שמין לו שנה ששפחה ויטול כמשפט ארסי המדינה (שם פ.ג.) דלא ליפסדינהו. שלא יספיק ויקלעל הקרקעות ויאכל ולא ישבית, שדאג שמה תמאן. וכיון דשיימין ליה כאריס מו לא מפסיד להו, מימר אמר שמה לא תמאן ואם תמאן הרי אטול שנה לפי עמלי (שם). אין מחזיקין בגבסי קטן. המחזיק בגבסי קטן ג' שנים, אחיז חוקה. דהאי דלא מיהא משום דקטן הוא (שם יד.).

ה"ג נטושים על כרחן דכתיב והשביעית תשמטנה ונטשסה.

היינו על כרחו: **אפקעתא דמלכא**. מנזות המלך: **נטושים מדעתן**

דכתיב אם על גנים רוטשה. היינו מדעתו ולא שזיה דכתיב רישיה דקרא וקס שאון צעמן היו יראים שלא יצאו אויבים עליהם וכל מבצרריך יושד יגלו בגולה מאיליהן

וישאריו העיירות שדודין מאין איש כשוד שלמן בית ארצאל ציוס מלחמה כשודדין הבאין למלחמה על ידי מארצ על עס היושצ בשלוס שלא מזהרו צהם לצרות מפניהם ושודדים את הכל וכמנהו (ירמיה יג.) הגלת יהודה כולה הגלת שלומים מתוך ישיבת שלוס באין ממרירי הגלס נבזודנלר. בית ארצאל תרגס יהונתן בית מארצ אל"ף למ"ד יתרים בו כמו (הושע ג) יענו את יזרעאל שהוא לשון זריעה ולא לשון עיר. ומדקא אמר יושד כשוד שלמן בית ארצאל מכלל דההוא יומא לאו בית ארצאל ציוס מלחמה הוה אלא מורכ צא צלבס והמה עוזבים אם על גנים והולכים להס מדאגת האויצ שמה יצא עליהם: **רוטשה**. נעוצה:

וכולן. מפ' לקמיה אהייא קאי וכללא לאתווי מאי: **שמין להס כאריס**. אם יצאו הצעלים יטלו אלו בשצח קרקעות ופירות כמנהג אריסי המקום: **השטא זרין וגשכר הוי**.

א) ויטול הכל: **דאילו הסם זרין וגשכר**. דכיון ששמעו בו שמת כי נחת לה אדעתא דכולהו פירי נחת אצל הכא דלא שמעו שמת לאו אדעתא דכולה נחית אלא ליתול כאריס צכל שנה ושאר פירות יהו מונחין: **נכסי אשסו**. נכסי מלוג שהוא אוכל פירות והקין שלה: **הונוא הרצה ואכל פירות קימעא**. קודם שמת או שגירשה: **הא לא דמיא**. תרוצא הוא. הא דנכסי שצויין להא דאשסו קטנה דמי: **קטנה**. שהיא יתומה ששהיאה אמה ואחיה ואין קידושין תופסין צה מן התורה אלא מדצרי סופרים לפיכך יוצאה במיאון צע"כ אם תמאן: **כמונוא על גבסי אחר דמי**. ואם הוציא ולא אכל כדי הוואתו שמין לו כאריס: **דלא סמכא דעסיה**. שיהא מחוק בידו דדואג שמה תמאן בו: **קטנו ליה רצנו**. ליתול כאריס: **כי היכי דלא ניפסדינהו**. שלא יקלעל הקרקעות לזורען תמיד ולא יעבוד ולא יעדור כרמים: **לאיתווי הא דרצ נחמן**. צורח מחמת מרדין: **יאל לדעם אין מורידין**. דכיון שהיה שפוי צדעתו ולא לזוה צלכתו לירד

לנכסיו ש"מ לא ניחא ליה: **צורח הרי הוא כשצוי**. שאין דעתו מיושבת עליו מחמת שהוא צהול: **מחמם כרגא**. שאין לו ממה לפרוע כסף גוגלתו למלך וצורח לפני צוה הזמן: היינו יואל לדעם. שאין כאן צהלה: **מחמם מרדין**. שהרג את הנפש ופרסאי הורגין על שפיכות דמים כדאמרין צצא קמא (דף קי.). מרדין היא רציחה צלשון פרסי וכן מפורש בצערים דרצ האי גאון

(שער מ): **מעמידין אפוטורפוס**. להכניס דצר המוכן ויהא שמור לצעלים ואח"כ מורידין קרוב להשציח וליטול כאריס: **ולוקיס אפוטורפוס לעולם**. שלא יטול כלום: **אפוטורפא לדיקני לא** מוקמינן. אין צית דין טורחין לצקש אפוטורפוס לאנשים גדולים שנתמלא קנס לפי שלא ימנאוהו. דבשמלא ליתמי איכא דשמע להו והוי אפוטורפוס לדצר מנזוה אצל לדיקני לא שמעי להו: **אין מורידין קטן לנכסי שצוי**. ואפילו הוא ראוי לירשו דקא מפסיד להו ומוטצ שזירידו להס איש נכרי: **ולא קרוב** הראוי לירש צנכסי קטן לעשות ולאכול כדמסיים טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחזוקי צהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מזי למטען צהו ירושה: **ולא קרוב מחמם קרוב לנכסי קטן**. כגון קטן שיש לו אח מאצ ואותו אח מאצ יש לו אח מאס דאיש נכרי הוא אצל קטן אין מורידין אותו אח מאס לנכסי קטן מחמת קורבת אחיו של זה שהוא אח של קטן דאחי לאחזוקי צהו לצורך אחיו ויאמר נכסים הללו של אחי מאמני הס שנפלו לו מאציו ואלו לחלקו צאו: **צאחי מאימא**. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האצ: **ש"מ מצב הונא**. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק צהם מחמת ירושה אצל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישינן שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חוקה ש"מ אין מחזיקין צנכסי קטן אם לא אכל צפני האצ שלס שנים אין שלס שנים שאכלן צפני הקטן חוקה:

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

ל"ט.

ובורלם שמין להם באריים. אנטושים דרשצ"ג קאי דמסיק פי' רש"י דצצצוי ^(א) ששמע שמתו אוכל כל הפירות ואם יצאו הצעלים קודם שיאכל הפירות יטול כשאר אריסין ויחזיר השאר

וננטושים דלא שמע שמת לא יאכל כל הפירות אלא שמין הפירות שיאכל כשאר אריסין למחלה לשליש ולרציע ולא יאכל כלום צחנס וקשה דאמאי משני לעיל לירד ולמכור תנן לישני לירד ולאכול תנן דהא אפילו לאכול צחנס אינו יורד ועוד מאי פריך צחר הכי אף צניהס כלל לא הא ודאי אין לו כלל אפילו למ"ד מורידין כיון שאין לו אלא כאריס נכרי ועוד מאי פריך מהמוניא הוצאות על נכסי אשסו דהתם יורד לאכול כל הפירות אצל הכא אינו יורד כי אם צתורת אריסות ותו דאמר שמואל לקמן שצוי שהניח קמה לקצור מעמידין אפוטורפוס וקוצר וצור ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ומעיקרקא אמאי אין מורידין קרוב כיון שלא יאכל הפירות צחנס לך נראה דודאי שכל הפירות אוכל צחנס ואס וצל וחרש חרע וצעלים צאו קודם שקצור יטול כאריס שצר טרמו ועמלו ולצר וכן לת"ק אית להו שאין שמין כאריס ולך אין מורידין דלמא מפסיד להו לפי שירא שיצאו הצעלים קודם שיקצור ויאכל ולא יטול כלום ולא יצביח הקרקע אלא כל מה שימנא יאכל צחנס דקין קרוב היורד לנכסי שצוי והשתא פריך שפיר כיון שאוכל כל הפירות כשיצאו הצעלים קודם שילקט אמאי נוטל כאריס טפי מהמוניא הוצאות על נכסי אשסו כו' והא דקאמר ואילו התם זרין וגשכר פי' ששמע הצעלים ממשמשם וצאין מניחין אותו לקדם ולתלוש אע"פ שהפירות ישוו הרצה מעמלו כיון שאס לא יקדם אין משלמין טרמו אצל הכא צנטושים אם צלו צעלים אין מניחין אותו לתלוש כיון דלא מפסיד מידי דשיימי' להו כאריס: **אמר שמואל שבי שנשבה מורדיין**. ואח"ת והאמרה שמואל חדא זימנא וי"ל דה"ק אף על גצ דצצצוי מורידין יאל לדעת אין מורידין: **היינו לדעתך**. דמסתמא לא פליג אשמואל מדלא קאמר אף צורח או אף יואל לדעת:

ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בגבסי קטן ואפי' הגדיף.

פרש"י מדאמר רב הונא אין מורידין קרוב הא נכרי מורידין וקשה דכלא רב הונא כמה משניות יש שמעמידין אפוטורפוס לנכסי יתומים פרק הניזקין (גיטין דף נג.) מנהו צ"ד לא יצבע וע"ק היכי מוכח מדרב הונא דאין מחזיקין דלמא אי טוען שני חוקה מועיל והא דמורידין נכרי משום דליכא למיחש למידי דע"כ כיון דמורידין א"כ יש לו דעת לומר הצא עדים שלקחת מאצי והכי נמי יש לו לדעת ולמחות צסוף כל שלשה וכו'

לצעלים ואח"כ מורידין קרוב להשציח וליטול כאריס: **ולוקיס אפוטורפוס לעולם**. שלא יטול כלום: **אפוטורפא לדיקני לא** מוקמינן. אין צית דין טורחין לצקש אפוטורפוס לאנשים גדולים שנתמלא קנס לפי שלא ימנאוהו. דבשמלא ליתמי איכא דשמע להו והוי אפוטורפוס לדצר מנזוה אצל לדיקני לא שמעי להו: **אין מורידין קטן לנכסי שצוי**. ואפילו הוא ראוי לירשו דקא מפסיד להו ומוטצ שזירידו להס איש נכרי: **ולא קרוב** הראוי לירש צנכסי קטן לעשות ולאכול כדמסיים טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחזוקי צהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מזי למטען צהו ירושה: **ולא קרוב מחמם קרוב לנכסי קטן**. כגון קטן שיש לו אח מאצ ואותו אח מאצ יש לו אח מאס דאיש נכרי הוא אצל קטן אין מורידין אותו אח מאס לנכסי קטן מחמת קורבת אחיו של זה שהוא אח של קטן דאחי לאחזוקי צהו לצורך אחיו ויאמר נכסים הללו של אחי מאמני הס שנפלו לו מאציו ואלו לחלקו צאו: **צאחי מאימא**. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האצ: **ש"מ מצב הונא**. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק צהם מחמת ירושה אצל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישינן שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חוקה ש"מ אין מחזיקין צנכסי קטן אם לא אכל צפני האצ שלס שנים אין שלס שנים שאכלן צפני הקטן חוקה:

ואפי'

עין משפט ונר מצוה

נר א מ"י פ"ו מהלכות נחלות הל' ה סגנ עשין זו טו"ש"ע ח"מ ס' רפה סעיף צ וע"ש:
נר ב מ"י פכ"ג מהל' אשוח הל' ח סגנ עשין מנח טו"ש"ע אה"ע ס' פח סעיף י:

נר ג מ"י שס הל' י טו"ש"ע שס סעיף י:
נר ד ה מ"י פ"ו מהלכות טו"ש"ע שס סעיף צ:
נר ט מ"י שס פ"ח הל' א ב סגנ עשין זו טו"ש"ע ח"מ ס' רפה סעיף ו:

נר כ מ"י פ"יד מהל' טוען ונטען הל' ז סגנ עשין זה טו"ש"ע ח"מ ס' קמט סעיף יט:

רבינו חננאל

תנא וכולן שמין להן באריס. אוקימנא כרשבי"ג דאמר שמעתי שהנטושיין כשבוין. וסבר האי תנא כשבוין ולא שבוין כשבוין שאם תפשו דאין מוציאין מידם ולא שבוין דאלו גבי שבוין אם קדם ותלוש ואכל הרי זה זרזי וגשכר ואלו גבי נטושיין שמין להן כאריס. ואקשינן מאי שנא מהא דתנן המוציא הוצאות בגבסי אשתו הוציא הרבה ואוכל קימעא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל וכו' אסיק' תיקנו להן רבנן לטוים להן כאריס כי היכי דלא ניפסדינהו לנכסי. ודייק' וכולן לאתויי שבוו שנשבה שמורידין קרוב לנכסיו. יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו מאי טעמא דאמר' מכרי לדעת יצא היה לו להוריד קרובו לנכסיו כיון שלא הוריד הוא גם אנו אין מורידין אבל הבורח מחמת מרדין כלומר הבורח מחמת נפשות מורידין קרוב לנכסיו דאמר' מחמת טירדה הוא דלא הורידם וקיימא לן כשמואל דהא רב נחמן קאי כותיה הלכך במקרקעי מורידין קרוב לנכסי נטושיין וכששמענו בהן שמתו מורידין אפילו א) לנכסי נטושיין. ומטלטלי אם תפשו אין מוציאין מידם ואם לא תפשו מפקדין אותן ביד נאמנין. ב) ואם נזאין הדברים שמתו אע"פ שאין עדות ברורה במיתתן נותנין אותן ליורשין. פי' אפוטורפא לדיקני כלומר לאדם גדול בעל זקן אין מעמידין לו אפוטורפוס. וקיימא לן כשמואל דאמר מורידין קרוב לנכסי שבוו דהא רב הונא דתלמיד רב הוא אמר אין מורידין (קרוב) [קטן] לנכסי שבוו דלמא מפסיד להו ולא קרוב לנכסי קטן הא גדול ואפי' קרוב בגבסי שבוו

א) נראה דל"ל אפילו לנכסי נטושיין ועי' בש"מ כאן מש"כ בשם הרא"ש י"ז.

ב) נראה דל"ל מנן שצנענ כמים שאין להם סוף ויפוא בו ועי' בגמג'ים ונש"ע ח"מ ס"ס רפד.